

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת

לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

כח' באייר תש"פ 1325 (שנה כה')

נושא השבוע: חג השבועות

ההפטרה: "מחר חודש" (שמואל א, ב)

פרשת במדבר-שבט מברכי

ראש חודש סיון יחול אי"ה ביום ראשון מולדו ביום שישי בשעה 12:42 ו-13 חלקים

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם..." (א, ב)

הקב"ה מצווה את משה "שאו את ראש כל עדת בני ישראל..." היינו שימנה אותם בדרך כבוד, להראות חיבתו לישראל, שכל דבר שמונים אות וסימן הוא שחביב הוא וחשוב. אלא שכל המעלה העליונה שמחשיב הקב"ה את ישראל היא בשעה שהם מקיימים את מצוות התורה. וכך אומר הקב"ה לישראל: איני מחבב שום אומה יותר משאני מחבב אתכם, ולכן אתם אתם ראש נישא על כל הגויים, כשם שאני נישא על כל הבריות שנאמר: "ונתנך ה' עליון על כל גוי הארץ". וכל זה אם תקיימו את מצוותי ולא להיפך ח"ו. ולכן נקט במילה "שאו" ברבים ולא "פקוד" כפי שציווה במניין בני לוי לומר לנו שיש לה שתי משמעויות, האחת טובה והשנייה לא. האחת- לשון הרמת ראש וגדולה, והשנייה – לשון הסרת ראש. וזה שאם יקיימו ישראל את המצוות יהיו מורמים מעל שאר האומות, אך אם לא יקיימו ח"ו יהיו מסורים בידי שונאיהם ותוסר גאונותם. (מעם לועז)

"את מנורת המאור ואת זרותיה ואת מלקוחיה ואת מזותותיה..." (ד, ט)

כתב מרן החיד"א זצ"ל: הגאולה הקרובה תהיה בזכות משה רבינו ע"ה, וכדי לזכות לזכותו עלינו להגביר את לימוד התורה. וזה שכתוב: "את מנורת המאור"-שהמנורה רומזת לאור התורה, "ואת זרותיה" ע"י ההתמדה בלימוד התורה יתגלו אורות הגאולה, ויכול אדם להגביר התמדתו אם יזכור "את מלקוחיה"-את ליקחה הטוב ושכרה, "ואת מחתותיה"- ההפסד הנצחי למי שמתבטל מלימודה. (מעין השבוע)

התורה – מדריך לחיים אמיתיים

השקפת היהדות

מעשה בפרופסור דתי, מרצה באוניברסיטה שלמד פרקי אבות והתברר לו שבעצם כל הפסיכולוגיה של האנושות, יחסי הציבור, ה"בין אדם לחברו" טמונים בפרקי אבות, ובעצם כל מאמר שתנא אמר מסכם את כל המוטו של חייו והוא נהג על פיו. ולכן החליט שבמקום ללמד את הסטודנטים כל מיני פילוסופיות סיניות עתיקות הוא ילמד פילוסופיה יהודית, קרי את פרקי אבות. הוא פרסם באוניברסיטה על פתיחת קורס בפרקי אבות שנחשב לקורס בחירה במסגרת המחויבות לתואר.

בשיעור הראשון נכחו 10 סטודנטים, בשני – שניים, ובשלישי היה האולם ריק... הוא הצטער על כך והחליט ללמד לקח ופרסם על קורס חדשני, קורס ללימוד פילוסופיה סינית עתיקה. בהגיע מועד ההרצאה הוא נכנס לאולם, האולם היה מלא מפה לפה בסטודנטים שבאו לשמוע מה אומרים הסינים. הפרופסור לקח את פרקי אבות באנגלית ושינה את שמות התנאים לשמות סיניים, במקום רבי יהודה אומר הוא אמר ג'י-צה אומר, במקום רבן גמליאל הוא אמר ג'י-ג'י אומר וכו'. וכך העביר את הקורס

ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב * לא לדבר בתפילה * סוף זמן ק"ש לשבוע הבעל"ט 8:24 8:25

יציאת ש"ש ר"ת: 9:03

יציאת שבת: 8:09

כניסת שבת: 7:17

במשך מספר שבועות, כשהוא קורא את פרקי אבות באנגלית והסטודנטים מתפעלים מ"הזכמה" הסינית. בסיום הקורס פנה הפרופסור לסטודנטים ואמר: "רבותי, אני רוצה להכיר לכם את הספר ממנו לימדתי, והראה לכל הנכחים את הספר פרקי אבות באנגלית. ואמר: ג'י-צה זה רבי יהודה, ג'י-ג'י זהו רבן גמליאל וסיים בפסוק "רבי חנניא בן עקשיא אומר..."

אכן כן, כל הזכמות והפילוסופיות למיניהן טמונות בתורה הקדושה, שהיא עבורנו תורת חיים – המטווה לנו את הדרך בה נלך ונצמד בעולם הזה ולחיי אושר להם נזכה, הצלחה, בריאות ונחת מהילדים, ולשכר השמור לנו לעתיד לבוא אם נשכיל לדבוק באמת הנצחית.

זו ההזדמנות להתעלות ולהתקדם ביתר שאת בחג זה חג השבועות – בו ניתנה לנו התורה וראוי שיקבל כל יהודי ויהודי על עצמו לקבוע עיתים לתורה בכל יום ויום ואל יתן ליצר הרע "פתח" לתרץ תירוצים של דוחק הפרנסה, וגידול ילדים. כי כפי שדואג הוא לצרכיו הגשמיים צריך הוא לדאוג לנשמתו, למילוי המצברים הרוחניים וללמוד את התורה הקדושה המדריכה איך לחיות חיים טובים ומאושרים יותר.

(הרב אבנר קוואס בהרצאה)

המאור שהחזירני

מעשה שהיה

גדלתי בבית הרוס, ילד בן 10, בן להורים גרושים. את אבי לא

הכרתי כלל ואימי היתה מרירה וקשת יום. בתלמוד תורה לא היתה לי חברה קרובה ולא היה לי עם מי להתיידד. חברי באו מבתי חמים וטובים, היו להם הורים מסורים, לא היתה להם דאגה מסוג: "מה אלבש מחר?" או "מי יכין אותי לחידון הגדול?", אולם לי כן היו דאגות מסוג כזה. מהר מאוד עטיתי על עצמי מסיכה קשוחה כדי שאוכל לשרוד.

אולי עדיף שלא אלמד הרהרתי, ילד שאביו לא מכיר בו לא חייב להתכונן לחידונים.

מבחינתי הייתי פטור ממבחנים, שיעורי בית ומהשתתפות סדירה בשיעורים.

אלא שמהר מאוד מצאתי את עצמי מחוץ למסגרת הלימודית משוטט ברחובות.

גם בשיבה קטנה לא החזקתי מעמד ואחרי תקופה קצרה חזרתי אל הרחוב. כך חלפו להם הימים, לא היה לי אף אחד בעולמי, החברים בשיבה כלל לא הכירו אותי ואלו שהכירו התרחקו ממני, אימי היתה מרירה וזועפת ואני שנאתי את העולם.

יום אחד שחזרתי הביתה ושרכתי את רגלי כזקן בן 80, ראיתי מעטפה מציצה מתיבת הדואר. מן הסתם חשבון חשמל או עירייה שאין לאמא מנין לשלם, את הטלפון ניתקו לנו מזמן.

שלפתי את המעטפה וקפאתי על מקומי, המכתב היה ממוען אלי, מי שולח אלי מכתב? הפכתי את המעטפה, אבל שם השולח לא היה כתוב בצד השני. ואז הייתה בי ההבנה האכזרית, היתה זו תקופת מעטפות האנתרקס שהיו שולחים ארגוני טרור לנמענים שונים, מעטפות ללא שם השולח, בתוכן פוזרה אבקת אנתרקס ועם פתיחת המעטפה הם היו מורעלים. איך הגיעו אלי אנשי הטרור? למה להתנכל לנער אומלל כמוני? לא ידעתי לענות על כך. משום מה היה לי ברור שזהו פישרה של המעטפה, הרי אף אחד לא אמר לשלוח לי מכתב. עליתי הביתה וקרעתי את המעטפה לקרעים ולא נרגעתי עד שטמנתי אותה באשפה. הלכתי לישון, לא היה לי דבר יותר טוב לעשות. היה לי רע בעולם, כולם מתרחקים ממני. אפילו הערבים, מבקשים לחסל דווקא אותי.

לפתע ניתרתי מהמיטה בבהלה, איך העזתי לקרוע? הרי קריעה זהו בעצם סוג של פתיחה, אולם אחרי רגע התבהרה בי ההבנה. קרעתי את המעטפה אבל לא הורעלתי, צרור דפים נקרע שם ושום אבקה לא התפזרה החוצה. קול בתוכי אמר לי: משהו שלח לך מכתב, משהו מחפש אותך ואתה קרעת את הדפים שלו... הוצאתי את הקרעים מהפת, ניסיתי לחברם כמו פאזל במשך שעה ארוכה "אליך ידידנו היקר! כותבים לך שני ידידים מהשיבה, זה 3 שבועות שאיננו רואים אותך בשיבה, בתחילה חשבנו שלקית בשפעת ותיכף תחזור, אך הזמן עובר וכבר 3 שבועות שלא ראינוך... אתה חסר בשיבה, כל אחד מאיתנו הוא איבר בגוף הנקרא "שיבה" וכשאחד מאברנו חסר כל הישיבה מרגישה... מחכים לחזרתך בהקדם ידיך: דוד ונחום" שיפשפתי את עיני שאתעורר מהחלום אך זו היתה מציאות. קראתי את המכתב שוב ושוב ובפעם השישית זלגו דמעות מעיני, המסכה העבה שעטיתי על עצמי נמסה. פתאום רציתי לחזור לשיבה, המקום היחיד שבו אוהבים אותי.

דוד ונחום קיבלו אותי במאור פנים, הם מיהרו לסדר לי חברותא והתעניינו בכנות לשלומי. מכאן החלו העניינים לרוץ, השקעתי את עצמי בלימוד והיה לי טוב. כישרונות לא חסרו לי וכשנרשמתי לשיבה גדולה הייתי בחור מהמניין שהתקבל לשתי ישיבות מצוינות. שקעתי בלימוד והרגשתי המאושר באדם, חברים ביקשו את קירבתי ואני מצאתי סיפוק עצום בלימוד.

חלפו כמה שנים, נמשכתי להשקיע בלימוד של דיני ממונות דווקא, אני, שאיבדתי אמון בבני אנוש וחוויתי סבל ומכאוב חשתי הזדהות עם הדינים הללו שעוסקים בשאלות של אמון ויושר צרוף... נישאתי בשם טוב, למדתי דיינות והצלחתי מאוד, כעבור שנים קיבלתי היתר הוראה, כדיין מגיעים אלי אנשים רבים לשפוך את ליבם, ויריבים מבקשים שאפשר ביניהם ויש לי את הגישה ואת הכלים לתמוך בסובלים ובנפשם הקרועה.

בכסי מונח כל הזמן המכתב ששינה את חיי, המילים החמות הכתובות בו, הן שמוססו את המעטה הקשוח שעטיתי וגרמו לי לשקוע בתורה הקדושה. המאור שבה יחד עם המאור האצילי שבלב חברי – הצילני מבאר שחת והביאני עד הלום להיות מה שאני.

(מררה לצמא)

הלכות חג השבועות

פינת ההלכה

א. אסור לחמם מים [כגון: בקומקום] ביו"ט לרחוץ כל גופו (אבל חלק מגופו מותר) (ש"ע סי' תקיא ס"ג). אבל במים קרים (מועדים כהלכה סי' כה ס"ד) או במים שהתחממו מערב יו"ט (ש"ע ס"ג) או במים שהתחממו מהשמש בדוד שמש ביו"ט (חז"ע יו"ט עמ' מא-מב, מעין טהרה עמ' קפ ס"ל, ילקו"י יו"ט סי' תקיא ס"ג) וכן מים שהתחממו ביו"ט בבזילר חשמלי שבדוד השמש ע"י שעון שבת שכוון מערב יו"ט (ילקו"י יו"ט סי' תקיא ס"ג) וללא כמו שכתב בשו"ת הרש"ל ח"ב סי' עז – שהתיר רק לזרז פניו ידיו ורגליו, הרב חיים רבי מחולון מקורות וטעמים במייל (tiferetnoy@gmail.com) מותר לרחוץ בהם כל גופו ביו"ט במקלחת הבתית (ש"ע ס"ג).

ב. מצד הדין אין שום מניעה לקרוא שניים מקרא ואחד תרגום ביום שישי שהוא יו"ט (שו"ת מבשרת ציון ח"א סי' לה, חז"ע שנת ח"א עמ' שטז, שו"ת שמחת כהן לגר"מ הכהן ח"ב סי' קיט) אבל לפי המקובלים לא יעשה כן (בא"ח ש"א פ' וזאת הזכרה ס"ט מרן האדמו"ר במחזיקי דברה בקו' אחרון סי' קנו ס"ב, שו"ת מבשרת ציון פס, שו"ת ישראל עבדי ח"ה עמ' קעז). ומנהגם לקרוא ביום השבת קודם סעודת שחרית (מבשרת ציון פס).

ג. נכון לקרוא את ספר התהילים ביום חג השבועות שבו נפטר דוד המלך ע"ה (כה"ח ס"ק לד) ונוהגים לקרא את מגילת רות (ללא ברכות!) (ילקו"י ח"ה עמ' תמג).

ד. יש חיוב ללמוד תורה גם ביום (ילקו"י ח"ה עמ' תמט). וישתדל לחדש איזה חידוש בתורה שהוא סימן טוב להתחיל לחדש ביום מתן תורה – לכל השנה, ואם לא יודע לחדש ישתדל לשמוע או ללמוד חידוש שלא ידע קודם (כה"ח ס"ק לה).

ה. נוהגים לאכול מאכלי חלב בחג השבועות (ש"ע ס"ג בהר"מ א) ולכן יקפידו שאם אוכלים קודם בשר ימתינו 6 שעות ואח"כ יאכלו חלב (ש"ע יו"ד פט ס"א). ומנהגנו לאכול תחילה מאכלי חלב [ויש נוהגים לאכול חלב עם דבש (חז"ע יו"ט עמ' שית)] ואחרי שטיפת ידים, קינוח והדחת הפה אוכלים מאכלי בשר (ילקו"י ח"ה עמ' תמד). ומצוה לאכול בשר בהמה (ואם אי אפשר אז עוף) ולשתות יין לשמחת החג.

ו. **תיקון ליל שבועות:** פשט המנהג בכל תפוצות ישראל להיות ערים בליל חג השבועות ולעסוק בתורה עד עלות השחר, [והטעם הוא לפי שבשעת קבלת התורה היו ישראל ישינים והוצרך הקב"ה להעירם ע"י קולות וברקים ולכן מתקנים זאת ע"י הלימוד בלילה הזה] (כה"ח סי' חלד ס"ק ו) ומנהג זה לאנשים ולא לנשים (בא"ח ח' וישלח ס"ו). [וידוע מעלתו של לילה זה שכל מי שלא ישן בלילה זה כלל אפילו רגע אחד ויהיה עוסק בתורה כל הלילה, מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק בשנה זו (כה"ח סי' חלד ס"ק ו). ומוסיף הזוהר הקדוש שהקב"ה רושם אותו בספר הזכרונות ומברך אותו ב-70 ברכות (שס)]. יזהר מאוד שלא לדבר שום שיחה בטילה או דברי חולין בלילה זה, וכל שכן שאין לדבר דברי ליצנות ולשון הרע, וכל רגע בלילה זה יקר מאוד ואם לומד כראוי זוכה לדברים הרבה (כה"ח סי' חלד ס"ק יא).

ז. נכון ללמוד עם הציבור "תיקון ליל שבועות" שבמחזורים שנתקן ע"פ הזוהר והמקובלים, מ"מ מי שחשקה נפשו לעסוק בגמרא ופוסקים אין למחות בידו כי יש לו על מה לסמוך (חז"ע עמ' ש) וע"פ הקבלה אין ללמוד משניות בלילה זה (שס עמ' שיא).

ח. אם יש תלמיד חכם, מה טוב ומה נעים שיבאר לקהל את דברי הגמרא והמדרש שבתוך תיקון ליל שבועות בתוספת פירושים ונופך, וכן יבאר מקצת מתרי"ג מצוות ובמיוחד מצוות הנוהגות למעשה וע"י כך לא יבואו הציבור לידי תרדמה, (תורת מועדים סי' יג ס"ג).

ט. הערים כל הלילה, יקראו קריאת שמע [שעל המיטה] קודם חצות לילה (12:38) (ת"מ ס"ב). וטוב עם כל הפסוקים ("יעלזו", "יושב בסתר" "אנא בכח") (עיין בא"ח פיקודי ס"ד) אבל לא יברכו ברכת

"המפיל" [אפילו בלא שם ומלכות] (עין ברכת ה' ח"ד פ"ז 20/2, שו"ת רב פעלים סוד ישרים סי' י"ד). והתימנים נהגו שלא לקרוא קריאת שמע בלילה זה שלא ישנים בו (שו"ע המקור ענין יחזק לנר"י רלאבי מועדים עמ' עב).
 י. יזהר שלא יתנמנם בתפילת שחרית שאז יצא שכרו בהפסדו, ויש להיזהר שלא להתפלל קודם נץ החמה [שיתחיל שמונה עשרה עם נץ החמה (זריחה) = 5:40] אא"כ בשעת הדחק כשהציבור עייפים ביותר ואינם יכולים להמתין לנץ שאז יכולים להתחיל "ברוך שאמר" משעלה עמוד השחר (4:10) (קולור וילקו"י סי' תרס"ד ס"ב). לכתחילה אין להתעטף בטלית אלא כשעה זמנית קודם נץ החמה (4:25) ומ"מ לא לפני 4:17 [זמן טלית] (שארית יוסף ח"א עמ' רסה). מעלות השחר יפסיק לאכול ולשתות.

יא. * אם הלך לישון בערב וקם לתיקון ליל שבועות לפני חצות לילה:

- בקומו ייטול ידי בלא ברכה, מ"מ אם רצה לברך "על נטילת ידיים" יש לו על מה לסמוך (הליכות עולם ח"א עמ' לו) ובעמוד השחר ייטול ידי ללא ברכה (שו"ע סי' ד ס"יד, הלכה ברורה לגר"ד יוסף גס ס"ק מו).

- יברך ברכת התורה בקומו (שו"ע סי' מז ס"יב, הלכה ברורה ס"ק כד).

- ברכות השחר (ללא ברכת התורה) המנהג לברך בעמוד השחר (עין שו"ת יח"ד ח"ג סי' לג, הליכות עולם גס עמ' לה, הלכה ברורה סי' מז ס"כ) מ"מ רשאי ויכול לברך כבר מחצות לילה (כה"ח סי' מז ס"ק מט, אור לציון ח"ב עמ' מא-מב, הלכה ברורה סי' מז ס"כ).

*** אם הלך לישון בערב וקם לתיקון ליל שבועות אחרי חצות לילה:**

- בקומו ייטול ידי בברכה (שו"ע סי' ד ס"יד, הלכה ברורה גס ס"ק מו) ובעמוד השחר יטול ידי שוב ללא ברכה (הגר"א גס, הלכה ברורה גס). - יברך ברכות התורה בקומו (שו"ע סי' מז ס"יג).

- ברכות השחר (ללא ברכות התורה) המנהג לברך בעמוד השחר (עין שו"ת יח"ד ח"ג סי' לג, הליכות עולם גס עמ' לה, הלכה ברורה סי' מז ס"כ) מ"מ רשאי ויכול לברך כבר מחצות לילה (כה"ח סי' מז ס"ק מט, אור לציון ח"ב, הלכה ברורה סי' מז ס"כ שו"ת יח"ד ח"ד סי' ז).

*** אם נשארים ערים כל הלילה:**

- יטול ידי ללא ברכה בעלות השחר (שו"ע והגר"א סי' ד ס"יג).

- יברך ברכת התורה משיגיע עמוד השחר [ולא לפני כן] (כה"ח סי' מז ס"ק כו, אור לציון ח"ג פ"ד ס"ט).
 - המנהג לברך ברכות השחר בעמוד השחר (שו"ת יח"ד ח"ג סי' לג, הלכה ברורה סי' מז ס"כ) מ"מ רשאי ויכול לברך כבר מחצות לילה (כה"ח סי' מז ס"ק מט, הלכה ברורה סי' מז ס"כ).

יב. אין לעמוד בשעת קריאת עשרת הדיברות, פן יאמרו שדוקא תורה זו מן השמים ולא השאר ח"ו. ואם נמצא בב"כ כזה שהקהל עומדים על רגליהם בשעת קריאת עשרת הדיברות יקדים לעמוד מתחילת הקריאה של העולה שבו מוזכרים עשרת הדברות.

הטעם: שיעמוד שלא יראה כמזלזל שכולם עומדים והוא יושב (חזו"ע יו"ט עמ' קיד).

יג. * בליל שבועות כשיושבים בצוותא ולומדים כל הלילה ומגישים מידי פעם תה, קפה וכו', יש לברך על כל סוג ברכה ("שהכל", "מזונות", "העץ" וכו') פעם אחת, וברכה זו פוטרת את כל השתיות והאכילות של כל הלילה אע"פ ששוהים יותר משעה וחצי בין כיבוד לכיבוד.

*** ולענין ברכה אחרונה אם אכל שיעור והתחייב בברכה אחרונה, אם שוהה יותר מ-72 דקות עד לכיבוד הבא יברך ברכה אחרונה, ואע"פ שמברך ברכה אחרונה אם דעתו להמשיך לאכול אינו מברך ברכה ראשונה שוב (ילקו"י גס, שו"ת יח"ד ח"ו סי' יא). [ולענין ברכה אחרונה אם אכל שוב שיעור צריך לברך שוב ברכה אחרונה].**

*** אם נכנס לשירותים או יצא מחוץ לפתח ביה"כ במהלך הלילה וכשחוזר רוצה להמשיך לאכול:**

☒ אם היה באמצע אכילת פירות או שתיה וכי"ב – צריך לחזור ולברך ברכה ראשונה (הליכות עולם ח"ב עמ' מד, חזו"ע יו"ט עמ' שיא, אמנם הרש"ל יחזק יוסף כתב בעין יחזק ח"ב עמ' תקג-תעד כתב שהרש"ל עובדיה יוסף חזר בו שלא לבדק שוב, אך בילקוט יוסף החלש תשע"ט הל' שבועות וספירת העומר סי' תל"ב עמ' תרנב הביא מחלוקת בזה ולא פסק בזה וכתב עוד שהרואה ללכת ממחלוקת יאלץ לחזק וישוב פנימה ואז יברך, ואנו כתבנו מה שכתב הרש"ל עובדיה יוסף).

☒ אם היה באמצע אכילת מזונות [עוגה וכי"ב] או פירות משבעת המינים [אף בפחות מכזית] אינו צריך לחזור ולברך ברכה ראשונה (גס עמ' מב). [וכשיצא החוצה וחזר המברך יש לו על מה לסמוך (גס)].

☒ אם אכל פחות משיעור כזית ויצא לחוץ וחזר והשלים אכילתו לכזית, הכל מצטרף לחיוב ברכה אחרונה אם מתחילת ועד סוף אכילתו עברו לא יותר מ-7.5 דקות (גס עמ' מא).

יד. אם כשנשארו ער כל הלילה בתיקון ליל שבועות נרדם בשיבה כחצי שעה וכדו' הרי:

*** לענין ברכת התורה- נחשבת כשינת עראי ואינו צריך לשוב ולברך "ברכת התורה" (שו"ע סי' מז סי' משנ"ב ס"ק כג).**

*** לענין נטילת ידיים- נחשבת כשינת ארעי, אך מחייבת נטילת ידיים ללא ברכה (ילקו"י ח) אור"ח סי' א-ז עמ' שכה-שכו והאיש מרדכי שמשכיר ח"ב עמ' לח-לט, אור לציון ח"ב פ"א ס"ז) * לענין אכילה ושתיה- אינו נחשב להפסק ואינו צריך לשוב ולברך (הלכה ברורה סי' קעח ס"כא, ברכת ה' לגר"מ לוי ח"ג פ"א ס"כו).**

למשרדי עלון האיחוד דרושות תרומות לקניית מדפסת משוכללת שתיתן מענה לצורכי העלון תזכו למצוות

טל': 08-8644452 אתר העלון: alonhaihud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com